

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

§. 2. An differentia inferior formaliter includat superiorem, vel genus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

differentia. R. N. ant. cum ejus probat. Nam hæc prædicatio: *Animal est rationale*, non ad tertium, sed ad quintum universale, sive ad accidens refertur. Deinde rationale adjacet etiam Petro, quia animali alteri comparti, quæ est in Petro, adjacet. *vide etiam dicta n. 327.*

331. *Observa I.* Divisio, quâ animal dividitur in rationale & irrationale, non est divisio generis in suas species, sed subjecti in sua accidentia; quia nostro concipiendi modo animali per accidens est, quòd contrahatur ad rationale, aut irrationale. Nec benè dicitur genus dividi in suas differentias, sed per differentias in species. II. *Differentia infima, sive atoma, & subalterna, sive media* non constituunt duo universalìa specie logicâ distincta; eoque eundem habeant prædicandi modum, scilicet *in quale quid*. Est autem *differentia atoma*, quæ non habet differentiam infrâ se, & cum specie atoma convertitur. *Differentia subalterna* est, quæ mediat inter supremam, & infimam, & convertitur cum specie subalterna.

§. II.

An Differentia inferior formaliter includat superiorem, vel genus, quod dividit?

332. *Nota.* *Differentia inferior* est prædicatum differentiale paucioribus commune, ut *rationale* commune solis hominibus. *Superior* est prædicatum differentiale pluribus commune, ut *sensitivum*, quod & hominibus & brutis convenit. Prætereà extrâ controversiam est,

est,

est, differentiam inferiorem præsupponere superiores; sic nullum est rationale vel irrationale, quod non sit sensitivum saltem præsuppositivè. Nec disceptatur, an differentia inferior complectatur differentias superiores, & genera in sensu & statu reali; constat enim rationale realiter, & adæquatè sumptum esse animal, vivens, sensitivum &c. *Status proinde questionis* solùm hic est: An differentia inferior inadæquatè sumpta in recto formaliter includat genus, quod dividit, aut differentiam superiorem, ita, ut formari non possit conceptus differentię inferioris, v. g. *rationalis*, quin genus, aut differentia superior, v. g. *animal*, aut *sensitivum*, in eo exprimatur in recto, & dici verè possit, *rationale v. g. formaliter est animal, rationale formaliter est sensitivum?*

333. *Dico.* Differentia inferior non includit formaliter genus, quod dividit, nec differentiam superiorem. Est communior. *Ratio primi* est; quia *rationale* v. g. in suo conceptu formali id solùm dicit, per quod homo superat, & excedit animal; sed illud per quod homo superat, & excedit animal, non involvit formaliter ipsum animal; ergo. *Confir.* Ex genere & differentia fit compositio metaphysica; consequenter genus & differentia sunt partes compositi metaphysici; sed partes se invicem formaliter non includunt; ergo. *Ratio secundi* est; quia aliàs *rationale* v. g. & *irrationale* convenirent in aliquo attributo, v. g. in *sen-*

sensitivo, cùm illud àb utroque includeretur; sed hoc dici non potest, quia rationale & irrationale sunt differentiæ ultimæ, quæ inter se adæquatè diversæ esse debent. *Confir.* Si rationale v. g. includeret *sensitivum*, ergo includeret quoque *vivens*; si *vivens*, ergo *animal*, quia hoc nil aliud est, quàm *vivens sensitivum*; sed hoc dici nequit ex ratione primi; ergo.

334. *Obj. 1.* Differentia est tota rei essentia, ut inquit Arist. ; ergo includit genus. R. D. *ant.* Est tota rei essentia *formaliter constitutivè*. N. Tota *determinativè & completivè*. C. Differentia tanquam pars formalis determinans genus ad certam speciem, dicitur tota rei essentia, h. e. pars ejus præcipua. *Si ais:* Differentia definitur; ergo includit genus. R. D. *Conf.* Genus, quod dividit, respectu cujus est ultima ratio differendi. N. Per quod definitur, & intrinsecè constituitur, quod est *principium*, respectu cujus fit species. C. *Si reponas:* Divisum continetur in membris dividendis; sed genus est divisum, differentiæ inferiores sunt membra dividenda; ergo. R. D. *maj.* Continetur in membris dividendis *ut quod*. C. in membris dividendis *ut quo*. N. Species sunt illa membra, *in quæ fit divisio generis*; differentiæ autem sunt membra, *quibus, sive per quæ fit divisio*, ut n. 331. jam insinuavi. *Si urgeas.* Inferius in suo conceptu formaliter includit superius; ergo & differentia tanquam inferius, formaliter includit genus utpote superius. R. D. *ant.* Si inferius ponatur directè
in

in linea recta sub superiori. C. Si indirectè & in linea laterali ponatur. N. Hujus distinctionis ratio ulterior est hæc: Quia inferiora in linea recta prædicamenti posita sunt tota, & species respectu superiorum, ex quibus componuntur; totum autem formaliter includit suas partes, cum nihil aliud sit, quam suæ partes simul sumptæ. Econtrà posita in linea laterali differentia sunt, quæ non componuntur ex aliis, sed ipsæ cum generibus componunt alia. *Si inferas.* Ergo rationale formaliter non erit substantia, & consequenter erit accidens. R. Rationale formaliter nec est substantia, nec accidens; sed ab utroque præscindit, & est præcisè differentia alicujus, cui adjacet. Hinc nec est substantia, nec accidens, nec ens &c. *in recto*, sed hæc omnia *in obliquo* tantum involvit, h. e. Rationale formaliter est taleitas substantiæ, taleitas accidentis &c. Idem respondeas, si dicatur, quòd curvitas, & similia concipi non possint sine quantitate; intellectivum à se, & ab alio, sine intellectivo. Nam etiam ejusmodi formæ formaliter nil aliud sunt, quàm taleitates quantitatis, taleitates intellectivi &c.

335. *Obj. 2.* Rationale hominis in conceptu suo formali differt à rationali Angeli; ergo debet includere sensitivum. R. N. *Conf.* Quod nimirum debeat includere sensitivum *in recto*. Cæterum satis adhuc differt 1. eoquòd rationale hominis realiter & adæquatè sumptum dependeat à sensibus, non item rationale Angeli. 2. Quòd rationale hominis formaliter & inadæquatè

æquatè sumptum præscindat à sensibus; rationale vero Angeli neget sensus. *Inst. 1.* Ratiocinari est formaliter vivere; ergo rationale includit formaliter vivens, & consequenter genus. & D. *Ant.* Ratiocinari *adequatè*, & materialiter sumptum est formaliter vivere. C. *Inadequatè*, & differentialiter sumptum. N. *Ratiocinari adequatè sumptum* dicit duo, nimirum actionem vitalem, & immanentem, deinde taleitatem, quæ est modificatio actionis vitalis. *Ratiocinari inadequatè spectatum* dicit tantum taleitatem. Pariter solve hæc argumenta 1. Anima rationalis est formaliter sensitiva, & vegetativa. 2. In linea prædicamentali quantitatis differentiæ lineæ, superficiæ, Corporis includunt quantitatem, quia nequeunt concipi sine extensione in longum, latum & profundum. &c. *Inst. 2.* Homo est vivens formaliter; ergo & partes ejus. & D. *ant.* Homo sumptus tam secundum genus, quam secundum differentiam. N. Sumptus quoad genus tantum C. Homo quoad rationale tantum non est formaliter vivens; cum enim sit modificatio viventis, illud in obliquo tantum connotat.

336. *Obj. 3.* Saltem rugibile includit formaliter sensitivum. *Prob.* Rugibile est principium sensationis; ergo includit formaliter sensitivum. *Prob. ant.* Rugitus est formaliter sensatio; ergo illius principium, quod est rugibile, est principium sensationis. & N. *ant.* Rugitus enim formaliter est tantum modifica-
tio

tio sensationis, cujus principium est rugibile. Hoc ut intelligas, adverte, quòd rugitio (idem de reliquis ejusmodi operationibus dicendum) habeat formalitatem *vitalitatis*, *sensationis*, & *actionis leoninae*; quatenus *actio vitalis* est, principium illius est vivens, ut *sensatio* est, principium ejus est *sensitivum*, in quantum verò *talis sensatio* est, vel *actio leonina*, *rugibile* ejus principium dicitur, quæ tria principia non quidem materialiter, sed formaliter tantum distinguuntur, sicut & tres dictæ formalitates. *Inst. 1.* Ex hoc sequeretur, quod sonus similis rugitui, quem dæmon in cadavere leonis ederet, non differret à rugitione leonis formaliter sumptâ. *R. N. Sequel.* Rugitio enim leonis præsupponit, & connotat sensationem, cum sit forma metaphysica sensationis, ei tanquam subjecto metaphysico nostro concipiendi modo superveniens, eamque determinans, ut sit propria leoni; hæc autem sono à dæmone edito non conveniunt. *Inst. 2.* Rugibile nec est, nec concipi potest sine sensatione; ergo est formaliter sensitivum. *R. D. ant.* Rugibile *adequatè & materialiter* sumptum. *C. inadquatè & differentialiter* sumptum. *Subd.* Nec est, nec concipi potest sine sensitivo tanquam connotato præsupposito. *C.* tanquam prædicato formaliter constitutivo. *N.* *Inst. 3.* Rugibile definitur per sensitivum; ergo. *R. D. ant.* ut præcisè differentia, & taleitas est. *N.* ut species est. *C.* ut rugibile differentia præcisè & taleitas est, nequit definiri per prædicata ejusdem

dem lineæ v. g. substantiæ. *Inst. 4.* Hic syllogismus in *Darapti* bonus est: *Omnis leo est formaliter sensitivus; omnis leo est formaliter rugibilis; ergo aliquod rugibile est formaliter sensitivum.* Ergo rugibile formaliter includet sensitivum. *R. N. ant.* Quia habet quatuor terminos; nam medium semper sumitur inadæquatè secundùm diversas formalitates; in *major* quidem τὸ leo sumitur, *ut simpliciter animal*; in *minore* verò sumitur *ut tale animal, sive rugibile.* Si autem sic ponatur præfatus syllogismus: *Omnis leo, quò tale animal, est formaliter sensitivus; omnis leo, quò tale animal, est formaliter rugibilis; ergo aliquod formaliter rugibile, est formaliter sensitivum;* erit quidem bonus vi formæ, sed negatur major. *Inst. 5.* Et probas consequentiam in superiore syllogismo negatam, illum reducendo per impossibile sic: *Nullum rugibile est formaliter sensitivum; omnis leo est formaliter rugibilis; ergo nullus leo est formaliter sensitivus.* *R. N. rursus Cons.* Nam & hic syllogismus habet quatuor terminos, cùm minus extremum in *minore* sumatur *inadæquatè*, in *conclusion*e autem *adæquatè.* Ecce syllogismum primo syllogismo tuo similem falsum: *Omnis homo est anima; omnis homo est corpus; ergo aliquod corpus est anima.* Ecce quoque similem reductionem falsam: *Nullum corpus est anima; omnis homo est corpus; ergo nullus homo est anima.* Adverte præterea, quod Adversarii nobiscum negent, quod

T

diffe-

differentia superior, aut genus formaliter includat differentiam inferiorem; igitur citatus in instantia quarta syllogismus primus retorqueri posset sic: Omnis homo est formaliter rationalis; omnis homo est formaliter animal; ergo aliquod animal est formaliter rationale.

337. *Reflexio ad præcedentes §§. I. Negativum nequit esse differentia entis positivi; differentia enim est pars constitutiva, negativum autem constituere nequit ens positivum. Hinc advertes, quòd irrationale, immortale, infinitum & similes differentiae non sint quid negativum quoad rem; sed quòd tantum quoad captum nostrum negativè explicentur. II. Et genus, & differentia à tota enitate physica desumuntur; hæc enim considerata ut aliis similis dat intellectui fundamentum abstrahendi genus; considerata ut aliis dissimilis dat fundamentum abstrahendi differentiam. III. Differentiae non suscipiunt magis & minus, cum essentiae consistant in indivisibili, nec intensionem aut remissionem admittant. IV. Differentia, dum definitur, fit species subjicibilis extrapredicamentalis. V. Exinde, quòd differentiae ponantur in predicamento substantiae, non bene infertur, quòd sint substantiae formaliter; ad hoc enim, ut aliquid poni in predicamento substantiae possit, sufficit, quòd realiter sit substantia. Excipe ea, quæ in linea recta substantiae collocantur. VI. Dum Aristoteles ait, differen-*
tias

tias superiores includi in inferioribus, & de iis prædicari posse, intelligendus est de differentiis inferioribus realiter, aut materialiter, non autem formaliter spectatis; aliàs homo v. g. formaliter conveniret, & disconveniret cum bruto per rationale, quod certè Aristoteles nullibi docuit. Adhæc data explicatio satis manifestè colligitur ex 4. Top. cap. 2.

ARTICULUS V.

*De quarto Universali, sive Proprio,
& quinto, sive Accidente.*

§. I.

*Quid & quotuplex sit Proprium, & respectu
quorum sit quartum universale?*

338. **D**ico 1. Proprium latissimè sumptum dici potest illud prædicatum, quod alicui rei aliquo modo peculiare est, & quandam cum essentia connexionem habet. Strictè sumptum rectè dicitur *accidens necessariò fluens ab essentia*; vel ut inquit Arist. 1. Top. cap. 4. *Proprium est, quod non declarat reâ essentiam, soli autem inest, & conversim prædicatur de re.* Ex his advertes ad proprium requiri hæc duo: 1. ut adveniat essentiæ jam completæ, & in suo esse constitutæ; hinc dicitur *accidens*. 2. Debet subjectum vel essentia exigere, & emanare illud, & cum eo converti: ex hac ratione non dicitur *accidens com-*